

Fonder och fondsparande

Fondbolagens förening



GILLA DIN
EKONOMI

FONDER OCH FONDSPARANDE

Nästan alla svenskar sparar i fonder

Premiepension



Privat fondsparande



Fonder till tjänstepension



Privat fondsparande + tjänstepension



FONDER OCH FONDSPARANDE

Man kan spara i fonder på olika sätt. Man kan spara privat, via tjänstepensionen och i den allmänna pensionen sparar man i fonder via premiepensionen. Alla som har en deklarerad inkomst tjänar in till den allmänna pensionen. En liten del av den allmänna pensionen kallas premiepensionen och där placeras pengarna i fonder som man själv kan välja. I åldern 18-76 år är alla som har en deklarerad inkomst fondsparare tack vare premiepensionen vilket innebär att 100 procent är fondsparare.

70 procent av svenskarna i åldern 18-76 år sparar privat i fonder. Det kan vara ett direktsparende i en eller flera fonder, sparande via ett investeringssparkonto (ISK) eller en kapitalförsäkring eller ett privat pensionssparande i fonder. Avdraget för privat pensionssparande är numera borta men pengarna du redan sparar finns förstås kvar.

Man kan också spara i fonder till sin tjänstepensionen. Hur stor del av din tjänstepension som kan placeras i fonder beror på vilket avtal du tillhör. Om vi lägger ihop de som sparar privat och de som sparar i fonder till sin tjänstepension så är det 78 procent av svenskarna i åldern 18-76 som fondsparar. Dessutom har 64 procent av föräldrarna med hemmavarande barn under 18 år ett fondsparande till dessa.

Att vi svenskar är så bra på att spara i fonder kommer av att vi har en lång tradition. Man kan säga att det började när allemansfonderna lanserades 1984. Det var ett skattegynnat sparande (avkastningen var skattefri) för att stimulera hushållens sparande. Varje person kunde ha max två fonder och du fick spara max 400 kr i varje fond. Skattesubventionerna upphörde helt 1997 men svenska folket hade fått erfarenhet av att månadsspara och placera på aktiemarknaden och beteendet har levt kvar.



FONDER OCH FONDSPARARE

Vad är en fond?

En fond är en samling/portfölj av värdepapper (aktier och räntor). Som fondsparare får du del av fondens samlade tillgångar.

Detta innebär att du även med en mindre insättning kan få:

- Tillgång till placeringar över hela världen
- Automatisk riskspridning

En fond är en samling (portfölj) av värdepapper, framförallt aktier och räntor. Alla som investerar i fonden äger del av fondens samlade tillgångar. Om en fond äger aktier från 50 olika börsföretag blir du som investerat i fonden indirekt ägare i alla dessa 50 bolag.

Du kan få del av utvecklingen inte bara i Sverige utan i hela världen och det räcker med bara ett par hundralappar som insättning.

En fond måste sprida riskerna på flera värdepapper, till exempel ska en aktiefond placera i minst 16 olika aktier.

Fonder kan ge bättre avkastning än sparkonto och innebära mindre risk än enskilda aktier. Det är dessutom lätt att sätta in och ta ut pengar ur fonder.

Konsumentskyddet är omfattande



Fond
*Ägs gemensamt
av spararna*



Fondbolag
Förvaltar



Förvaringsinstitut
Förvarar fondens tillgångar



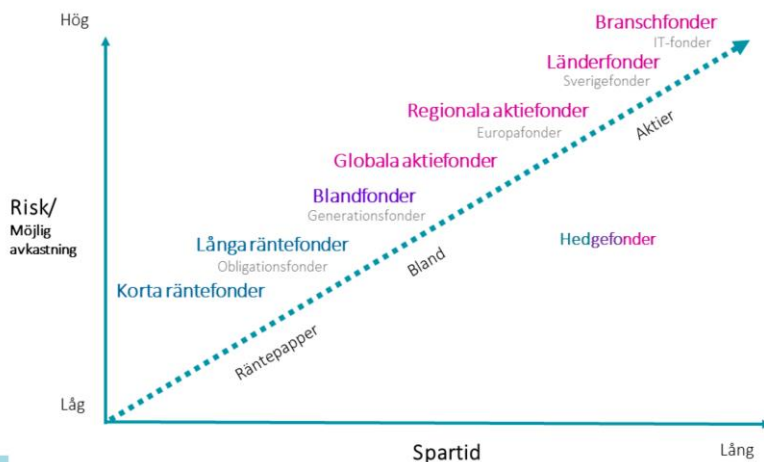
FONDER OCH FONDSPARANDE

Fondverksamheten i Sverige styrs av lagar, Finansinspektionens föreskrifter och branschens egna riktlinjer. Det är ett omfattande regelverk och som sparare behöver man inte sätta sig in i det. Men det kan vara bra att veta att det finns regler som innebär att spararens intressen skyddas.

En sak som är bra att känna till är att fondbolaget rör över förvaltningen av fondens tillgångar, det vill säga bestämmer vad som ska köpas och säljas. Själva tillgångarna förvaras hos ett förvaringsinstitut på ett eget konto. Anledningen till detta är att fondbolagets ekonomi aldrig ska sammanblandas med fondens. Om ett fondbolag skulle gå i konkurs påverkas inte fondens tillgångar. Förvaltningen av fonden tas antingen över av ett annat fondbolag eller så betalas värdet av tillgångarna ut till andelsägarna.

Vilka fonder finns att välja på?

- Olika fondtyper har olika risknivå och därför lämpliga för olika spartider



Vilka fonder finns att välja på?

Det finns cirka 3 000 fonder tillgängliga för småsparare på den svenska marknaden. De kan delas in i fyra huvudgrupper: aktiefonder, räntefonder, blandfonder och hedgefonder.

Olika typer av fonder har olika risknivå. Med risk menas hur mycket fondens värde kan förväntas svänga över tid. Ju högre risk, desto större är möjligheten till högre avkastning. Räntefonder har lägst risk, aktiefonder har generellt högst risk. Blandfonder utgörs av en blandning av räntor och aktier, varför risknivån generellt ligger mellan räntefonder och aktiefonder. Hedgefonder kan ha allt från låg till mycket hög risk.

Räntefonder

En räntefond är en fond som enbart placerar i räntebärande värdepapper, exempelvis obligationer och statsskuldväxlar. Räntefonder delas in i korta räntefonder och långa räntefonder. Korta räntefonder placerar främst i värdepapper som är garanterade av staten, såsom statsskuldväxlar och där löptiden på papperna är mindre än ett år. Räntan på sådana värdepapper är relativt förutsägbart och därför är risken liten att de värdepapper som fonden investerar i ska sjunka i värde. Långa räntefonder placerar i värdepapper som har en återstående löptid på mer än ett år. En ränteförändring i ekonomin får därför större effekt på en lång räntefond, och risken är således något högre än i en kort räntefond, men avsevärt mindre än i en aktiefond.

Aktiefonder

Aktiefonder placerar i aktier. Aktiefonder sprider risken genom att placera i minst 16 olika aktier, men oftast innehåller fonderna betydligt fler aktier än så. Aktiefonder är mycket vanliga och kan ha en mängd olika inriktningar, exempelvis mot en viss region, ett land eller en bransch. Breda fonder som placerar i olika aktietyper (it-företag, dagligvaruhandel, läkemedel, verkstadsbolag) på flera olika marknader (till exempel Europa, USA, Asien) och med flera olika valutor inblandade anses ha en lägre risk än till exempel fonder som specialiserar sig på enskilda länder eller enskilda branscher. Ju mer specialiserad fonden är, desto högre risk antas den ha.

Aktiva eller passiva aktiefonder

En indexfond har en lika stor andel i olika företags aktier som dessa aktier finns representerade i index. Det innebär att om ett företag utgör exempelvis 10 procent av ett index så skall fonden ha lika stor andel. Eftersom indexfonder är passiva och inte behöver aktiv förvaltning så har dessa fonder i genomsnitt låga förvaltningsavgifter.

I aktiv förvaltning avviker placeringarna från index. Förvaltaren väljer placeringar som bedöms ha störst chans att ge bra avkastning. Tid och resurser läggs ned på att analysera företag för att på så sätt kunna bedöma utvecklingsmöjligheterna. Aktiv förvaltning innebär inte nödvändigtvis att tillgångarna i fonden omsätts i en hög hastighet, utan främst menas att förvaltaren fattar aktiva placeringsbeslut, oberoende av sammansättningen i ett visst index.

Blandfonder

En blandfond är en fond som investerar i både aktier och räntebärande värdepapper. Fördelningen mellan aktier och räntor kan variera, läs därför på om fondens uppbyggnad i fondfaktabladet. En vanlig form av blandfond är de så kallade generationsfonderna. Dessa är anpassade efter hur lång tid olika årskullar har kvar till pension. De generationsfonder som riktar sig mot dagens unga placerar det mesta av kapitalet i värdepapper med hög möjlig avkastning och hög risk, det vill säga aktier. Ju närmare pensionen generationen kommer, desto mer av kapitalet investeras i räntebärande papper.

Hedgefonder

Den sista gruppen, hedgefonder, finns inte med i grafen då den skiljer sig lite åt från övriga fondtyper. Hedgefonder kan ha allt från låg till mycket hög risk. Hedgefonder är specialfonder som ofta försöker ge positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaderna går upp eller ned. För att uppnå detta har de friare placeringsregler och kan investera i både aktier och obligationer, ta lån, placera i optioner med mera.

Avkastning för olika fondtyper 1997-2020



FONDER OCH FONDSPARANDE

Källa: Morningstar och SCB per den 30/11 - 2020

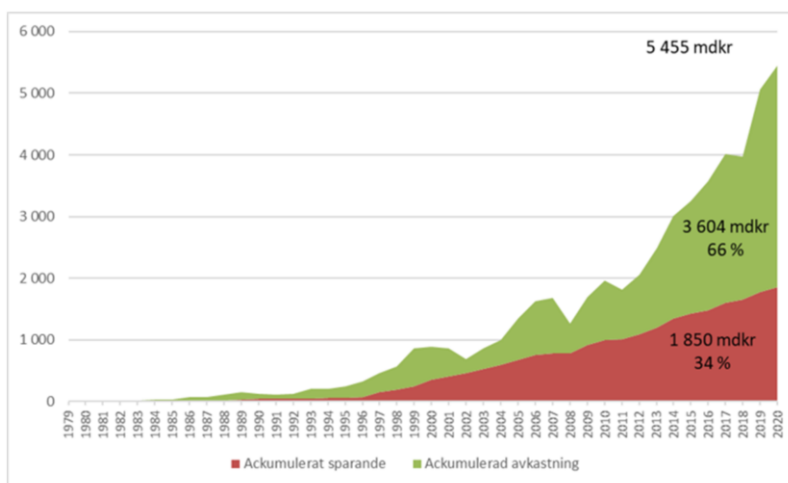
I grafen illustreras de olika fondtypernas genomsnittliga avkastning de senaste 24 åren, 1997- november 2020.

Aktiefonder har haft den klart högsta värdeutvecklingen under perioden, dock med stora svängningar.

Sparkonto och korta räntefonder har gett en jämn men relativt låg avkastning.

Blandfonder och långa räntefonder har haft en avkastning som legat mellan utvecklingen för aktiefonder och korta räntefonder. Blandfonder, som innehåller både aktier och räntor, har dock haft en svängigare utveckling än långa räntefonder eftersom de påverkas av aktiemarknadens utveckling.

Fondförmögenhetens utveckling 1979-2019

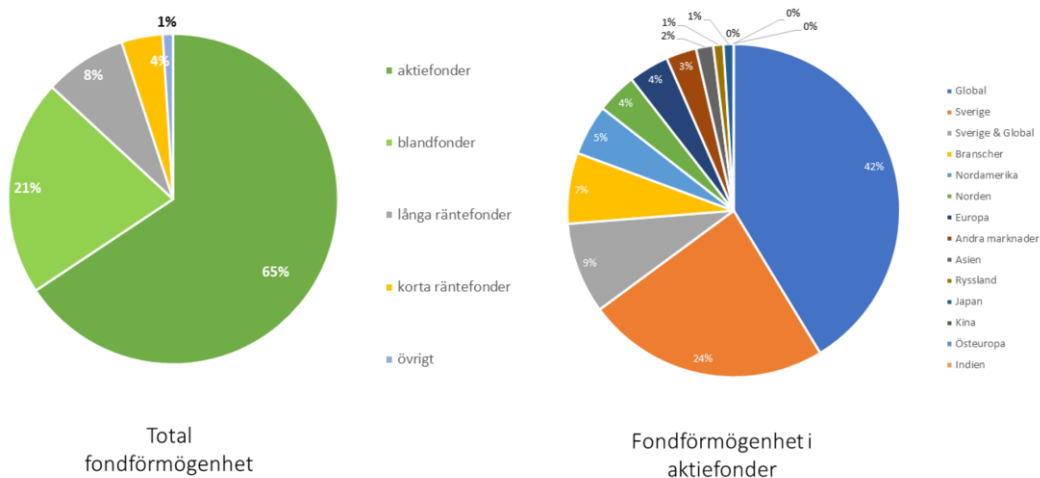


FONDER OCH FONDSPARANDE

Källa: Fondbolagens förening, 2021

Om man kollar på den svenska fondförmögenheten kan vi se att hela 65 procent, cirka två tredjedelar, kommer ifrån ackumulerad avkastning. Utan avkastningen skulle den svenska fondförmögenheten endast varit 35 procent av vad den var vid slutet av 2019.

Mest pengar finns i aktiefonder



FONDER OCH FONDSPARANDE

Källa: Fondbolagens förening, juni 2021

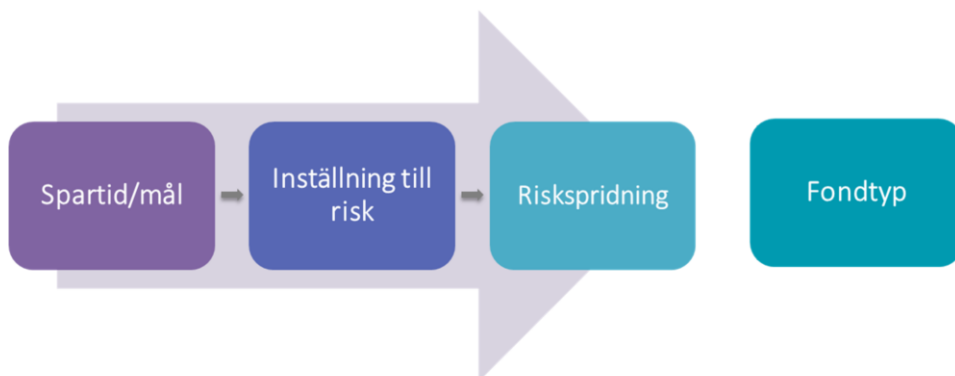
Om vi tittar på hur fondförmögenheten i Sverige är fördelad på de olika fondtyperna från bilden ovan ser det ut på följande sätt, per den 31 december 2019:

Mest pengar finns i aktiefonder (51 procent) följt av blandfonder (21 procent) och räntefonder (12 procent).

Om vi enbart tittar på kategorin aktiefonder finns det mest pengar i Globalfonder (42 procent). Sen kommer Sverigefonder (24 procent). I de gamla allemansfonderna (kategorin Sverige & Global) finns ungefär 9 procent av pengarna som finns placerade i aktiefonder. Resterande 25 procent finns fördelade på branscher samt övriga marknader i världen.

Att välja fonder: Steg 1

- Hitta rätt sorts fond



FONDER OCH FONDSPARANDE

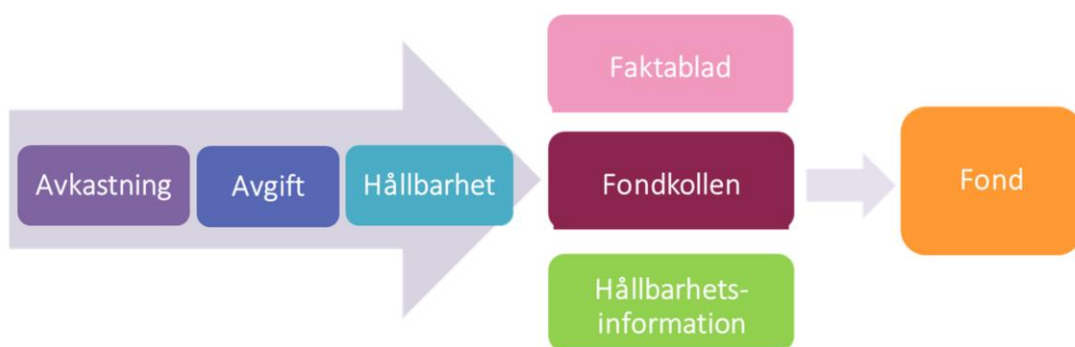
När du ska välja fonder kan du göra ditt val i två steg för att underlätta. I första steget väljer du vilken fondtyp du vill ha och i andra steget väljer du en specifik fond utifrån den fondtyp du kom fram till i steg ett.

Fundera över vilken spartid du har. Ju längre spartid desto högre risk kan du ta för att öka möjligheterna till högre avkastning. Med risk menas att fondens värde svänger.

Sparande på kort sikt passar i en kort räntefond och för sparande på längre sikt passar fonder med aktier i. Fundera också över risk och riskspridning. Du kan sprida risken genom att antingen spara i en bred fond, till exempel en globalfond, eller genom att ha flera olika fonder med olika placeringsinriktning. Sprid också gärna risken genom att månadsspara.

Att välja fonder: Steg 2

- Välj specifik fond genom att jämföra fonder inom samma kategori



FONDER OCH FONDSPARANDE

När du vet vilken fondtyp du vill ha är det dags att välja fond. Det finns oftast flera fonder med samma placeringsinriktning att välja bland.

Vad bör man jämföra?

Avkastning och avgift

Det är bra att vara prismedveten. Det innebär att du både ser till vad det kostar och vad du får för pengarna.

Vid jämförelse av fonder med liknande inriktning bör du ta hänsyn till både avkastning och avgift. Även om det är framtiden som vi är mest intresserade av, ger den historiska avkastningen ändå värdefull information om hur fonden har lyckats hittills.

Hållbarhet

För många sparare har hållbarhetsfrågan blivit allt viktigare och kan därmed också bli en faktor att ta hänsyn till vid val av fond. Fondbolag kan arbeta med frågan på olika sätt:

1. Välja bort bolag, exempelvis de som sysslar med till exempel vapen, tobak och alkohol.
2. Välja in bolag vilket innebär att fonden "väljer in" aktier i företag som exempelvis arbetar aktivt för en bättre miljö eller ökad jämställdhet.
3. Påverkansarbete. Som ägare kan fondbolaget (ensamt eller tillsammans med andra) påverka de bolag som fonden har valt att investera i till exempel genom att delta och rösta på bolagsstämmor eller göra besök ute på och genom sitt ägarskap och engagemang påverka bolagen i positiv riktning.

När du vill jämföra fonder med varandra finns det ett par hjälpmedel du kan använda dig av:

Faktablad

Alla fonder har faktablad med basfakta om fonden, till exempel placeringsinriktning, risk, historisk avkastning och avgifter.

Faktabladen finns på fondbolagens hemsidor och där du köper dina fonder. De kan underlätta jämförelser när du väljer mellan olika fonder.

Fondkollen

På fondkollen.se finns ett par verktyg som kan användas för att jämföra fonder med varandra. Det enda verktyget "kolla fonden" används för att jämföra fonder du redan har med andra fonder som placerar på samma sätt. Med verktyget "hitta ny fond" får du upp en lista med de fonder som finns att välja på inom en viss kategori och se hur de har gått i jämförelse med varandra.

Hållbarhetsinformation:

Hållbarhetsprofil

Alla fonder som på något sätt säger sig ta hänsyn till hållbarhetsaspekter i sin förvaltning ska ha en hållbarhetsprofil. En hållbarhetsprofil är ett dokument som beskriver hur fonden arbetar med hållbarhetsfrågor och vilka strategier de använder. Hållbarhetsprofilerna finns på fondbolagens hemsidor och på www.hallbarhetsprofilen.se.

Morningstars hållbarhetsrating (glober)

Morningstars hållbarhetsbetyg visar hur bra företagen som fonderna investerar i bedöms vara på att hantera olika hållbarhetsfrågor såsom miljöhänsyn, sociala frågor och ägarstyrning. Omdömet på 1-5 jordglober sätts genom att jämföra fonderna med andra fonder med samma placeringsinriktning. Ju fler glober, desto bättre betyg inom sin kategori.

Fondavgifter

- Årlig avgift – inkluderar avgift för förvaltning, distribution, administration, förvaring och tillsyn.
- 1/365 av avgiften dras från värdet på dina fondandelar varje dag.
- Sverige har bland de absolut lägsta fondavgifterna i Europa.

Aktiefonder	
Nederländerna	0,52
Sverige	1,01
Storbritannien	1,26
Irland	1,31
Danmark	1,35
Finland	1,39
Belgien	1,43
Tyskland	1,48
Frankrike	1,65
Spanien	1,66
Luxemburg	1,72
Österrike	1,87
Portugal	2,01
Italien	2,02
Snitt Europa	1,47

Blandfonder	
Nederländerna	0,64
Sverige	0,95
Danmark	1,14
Storbritannien	1,27
Finland	1,31
Spanien	1,40
Tyskland	1,52
Österrike	1,52
Frankrike	1,55
Italien	1,59
Irland	1,60
Luxemburg	1,61
Belgien	1,66
Portugal	1,72
Snitt Europa	1,49

Långa räntefonder	
Sverige	0,50
Nederländerna	0,57
Spanien	0,61
Finland	0,67
Frankrike	0,73
Österrike	0,76
Danmark	0,79
Tyskland	0,81
Belgien	0,95
Storbritannien	0,96
Irland	1,05
Luxemburg	1,10
Portugal	1,16
Italien	1,18
Snitt Europa	0,98



FONDER OCH FONDSPARANDE

Källa: ESMA 2021

Årlig avgift/förvaltningsavgift

Den avgift du betalar fondbolaget för att de tar hand om förvaltningen av fonden. Denna avgift inkluderar förvaltning, distribution, administration, förvaring och tillsyn. Hur stor avgiften är skiljer sig åt mellan olika fonder. Det kan bero på fondbolagets administrativa kostnader, men även på fondens placeringsinriktning, hur aktiv förvaltningen är samt vilken service som erbjuds i form av rådgivning, tillgänglighet med mera. Räntefonder och indexfonder har ofta lägre avgifter, medan aktivt förvaltade aktiefonder och särskilt på tillväxtmarknader, har normalt en högre avgift.

1/365 av avgiften dras från värdet på dina fondandelar varje dag. I årsbesked från fondbolag kan du i kronor se vad du har betalat i avgift för ditt fondsparande.

Prestationsbaserad avgift

Vissa fondbolag har valt att ta ut prestationsbaserad avgift (avkastningsrelaterad avgift). Det innebär att den prestationsbaserade avgiften endast tas ut om fondens avkastning är bättre än exempelvis dess jämförelseindex.

Prestationsbaserad avgift används vanligtvis i kombination med en (ofta lägre) fast förvaltningsavgift. Vanligast är prestationsbaserade avgifter i hedgefonder eller vid annan aktiv förvaltning.

Information om fondens avgiftsmodell hittar du ibland annat i fondfaktabladet och informationsbroschyr.



Avgiften är alltid avdragen
när avkastningen visas!



FONDER OCH FONDSPARANDE

Alla kurser, avkastningssiffror och avkastningskurvor som visas för fonder är ALLTID efter att förvaltningsavgiften är bortdragen. Så när du jämför olika fonders avkastningar är det alltid netto, efter avgifter. Du själv ska inte dra bort någonting.

Exempel:

Du har två fonder, A och B som har gett en avkastning respektive avgift enligt nedan. Vilken av fonderna har varit bäst för mig som sparare? Svar: Fond B, som har gett 5,5 procent, har varit bäst för mig som sparare trots att den i det här fallet har haft en högre avgift eftersom avkastningen alltid visas efter att avgifterna är bortdragna. Tänk på att historisk avkastning inte är någon garanti för framtida avkastning.

	Avkastning	Avgift
<i>Fond A</i>	5	0,5
<i>Fond B</i>	5,5	1,5